

บทที่ 1

บทนำ

การศึกษาเรื่อง “การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบทอดงานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบของจังหวัดเชียงใหม่” นับเป็นกระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป และผู้วิจัยยังได้สอดแทรกกระบวนการพัฒนาผู้ประกอบการงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาฯ ในหลายด้าน คือ การจัดการการตลาด การผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์และออกแบบบรรจุภัณฑ์ ฯลฯ ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสร้างดำรงธุรกิจตนได้อย่างยั่งยืน นับเป็นกลวิธีการสืบทอดงานหัตถกรรมท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง รายละเอียดสำคัญของงานวิจัยกล่าวได้ดังนี้

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานหัตถกรรมท้องถิ่นนับเป็นสิ่งที่ถูกเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในท้องถิ่นมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งจะถูกถ่ายทอดผ่านจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นหนึ่ง พร้อมไปกับการประยุกต์ ปรับแต่ง และพัฒนาผ่านทักษะฝีมือเชิงช่างที่ขุดเยียมให้เหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่นแต่ละสมัย ซึ่งก่อให้เกิดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ที่สะท้อนลักษณะวัฒนธรรม เชื้อชาติ และคุณค่าของชุมชนนั้นจากงานหัตถกรรมประจำถิ่น เช่น งานปั้นงานจักสาน ผ้าทอ เป็นต้น

ในส่วนของงานภูมิปัญญาหัตถกรรมพื้นบ้านประเภทเครื่องเคลือบดินเผานั้น ได้มีการผลิตมาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์เมื่อนุษย์รู้จักการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพด้วยการเลี้ยงสัตว์และล่าสัตว์เพื่อทำเป็นอาหารและดำรงชีพของมนุษย์ ตลอดจนการเพาะปลูกพันธุ์พืชต่าง ๆ ทำให้มนุษย์ได้รู้จักกระบวนการคิดและทำภาชนะเพื่อใส่อาหาร โดยใช้ดินเหนียวปั้นเป็นภาชนะขึ้นมาและทำเป็นภาชนะหุงต้ม คือ หม้อข้าว ทำให้เกิดรูปทรงภาชนะต่าง ๆ ขึ้นเป็นครั้งแรก (จิตร บัวบุศย์, 2516 อ้างถึงใน สราธิป ชัยชนะ, 2551:1) ทำให้สามารถสรุปได้ว่า เครื่องปั้นดินเผานับว่าเป็นงานหัตถกรรมที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตของคนไทยมาเนิ่นนาน ซึ่งจะถูกใช้ในฐานะของเครื่องอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน

การทำหัตถกรรมเครื่องเคลือบดินเผาในดินแดนล้านนานั้น จะมีทั้งประเภทที่ผลิตเป็นงานหัตถกรรมอุตสาหกรรม และเผาด้วยเตาดินขนาดเล็กและขนาดใหญ่และทำเป็นดินเผาสีแดง

เคลือบน้ำเคลือบแบบศิลาดล สีสัน เครื่องเคลือบดินเผาในล้านนา ส่วนใหญ่ผลิตเพื่อเป็นเครื่องใช้ภายในบ้าน ได้แก่ ขาม กระปุก โถ ไห ถ้วย แจกัน ฯลฯ และที่พบว่าฝีมือประณีต มีความสวยงามเป็นพิเศษ คือ กระปุก โถ และถ้วยขาม เป็นต้น ในการผลิตเครื่องเคลือบดินเผาในล้านนา นอกจากจะผลิตใช้สอยแล้วยังผลิตเป็นสินค้าซื้อขายระหว่างอาณาจักรและชุมชนต่าง ๆ ดังที่พบซากเตาเผา ในอาณาจักรล้านนากระจายอยู่ในภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัดหลายเตา (เพ็ชรี ฐิตะวิเชตร, 2549 อ้างถึงใน สราธิป ชัยชนะ, 2551: 1)

เครื่องปั้นดินเผา นอกจากจะผลิตเป็นภาชนะถ้วยขาม (Pottery) รูปปั้น (Figurines) แจกัน โถ ไห แล้วนั้น ยังสามารถรวมถึงผลิตภัณฑ์นานาชนิดที่ทำจากดินและหินโดยผ่านกรรมวิธีเผา (Firing Process) ต่อมาได้ทำให้มีความแข็งแรงด้วยการเคลือบโดยใช้สารเคมี แร่ธาตุชนิดต่าง ๆ สำหรับเครื่องปั้นดินเผาอำเภอหางดง อำเภอสันกำแพง และอำเภอเมือง เป็นแหล่งที่มีการผลิตเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบมากที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะอำเภอหางดง จะเป็นแหล่งสำคัญในการทำเครื่องปั้นดินเผาไม่ว่าจะเป็นภาชนะต่าง ๆ คน สัตว์และของตกแต่งต่าง ๆ ล้วนเป็นงานหัตถกรรมที่มีลักษณะสวยงามโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ในแต่ละตำบลแต่ละหมู่บ้านก็จะมีภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านที่สามารถสร้างงานได้อย่างสวยงาม ประณีต แสดงออกถึงศิลปะงานขึ้นที่แตกต่างกันไป เช่น การปั้นคนโท (น้ำคัน) ที่มีชื่อเสียงของเมืองกุ้ง การปั้นรูปคน หรือเด็ก ของหมู่บ้านถวาย เป็นต้น ส่วนในอำเภอเมือง อำเภอสันกำแพง ก็มีแหล่ง การทำเครื่องปั้นดินเผาอยู่เป็นจำนวนมาก

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2552-2554) :1-8) ที่ส่งเสริมยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และยุทธศาสตร์การสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นฐานรากที่มั่นคงของประเทศ เพื่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน กล่าวได้ว่า การที่ชุมชนจะเข้มแข็งได้นั้น คนในชุมชนจะต้องดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การที่จะดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขนั้นจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ นั่นก็คือ คนในชุมชนจะต้องดำรงชีวิตตามกรอบวัฒนธรรม ประเพณี ของท้องถิ่นเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และองค์ประกอบอย่างที่สอง คือ +ด้านเศรษฐกิจคนในชุมชนจะต้องมีภาวะทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับตน เช่น รายได้ รายจ่าย ค่าครองชีพ ความเป็นอยู่ที่ไม่ขัดสน ไม่ต้องไปกู้หนี้ยืมสิน และสามารถรับผิดชอบรายจ่าย ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เป็นต้น ในการที่จะทำให้องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจของชุมชน จะต้องสร้างงานสร้างรายได้ รวมถึงการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มธุรกิจชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ริเริ่ม โครงการการประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น งานหัตถกรรมสาขาเครื่องปั้นดินเผาในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็ง

ของกลุ่มธุรกิจชุมชน ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการ ในสาขาเครื่องปั้นดินเผา ในอำเภอเมือง อำเภอสันกำแพง อำเภอหางดง และอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการประยุกต์พระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม ซึ่งมีการบริการความรู้ด้านการจัดการด้านการตลาด การเงิน การบัญชี การผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างให้กลุ่มธุรกิจชุมชนสามารถดำรงธุรกิจของตนอย่างมีประสิทธิภาพ และให้เป็นฐานรากที่มั่นคงของประเทศ เพื่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านงานเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบของจังหวัดเชียงใหม่ให้ยังอยู่คู่กับรุ่นลูกรุ่นหลานสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่เป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 2.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบในจังหวัดเชียงใหม่
- 2.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบในจังหวัดเชียงใหม่
- 2.3 เพื่อสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับประเทศสู่สากล

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาขั้นตอนการทำงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบเพื่อสืบทอดภูมิปัญญา และเพื่อการศึกษาบริบท ศักยภาพของกลุ่มธุรกิจชุมชน งานเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบ ในเขตอำเภอหางดงอำเภอสันกำแพง อำเภอเมือง และอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

4. ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานหัตถกรรมสาขาเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบของจังหวัดเชียงใหม่” มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 ประชากรศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบในอำเภอเมือง อำเภอหางดง อำเภอสันกำแพง และอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยมีขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) จากกลุ่มผู้ประกอบการที่คาดว่าจะมีผู้เข้าร่วมโครงการประมาณ 15 กลุ่ม ซึ่งคัดเลือกจาก

1) รายชื่อของกลุ่มผู้ประกอบการที่ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ในงานผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบ ในอำเภอเมือง อำเภอหางดง อำเภอสันกำแพง และอำเภอสันทราย

2) กลุ่มตัวอย่างจากเครือข่ายของผู้ประกอบการในอำเภอเมือง อำเภอหางดง อำเภอสันกำแพง และอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

3) ผู้ประกอบการที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในอำเภอเมือง อำเภอหางดง อำเภอสันกำแพง และอำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 2 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง ตามวัตถุประสงค์ (Purposive sampling) โดยแยกกลุ่มงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาที่มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ แยกตามประเภทการจัดตั้ง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มธุรกิจชุมชน ผู้ประกอบการ กลุ่มแม่บ้าน ร้านค้า ฯลฯ

4.2 ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบด้วยการจดบันทึก การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เจาะลึก ถ่ายภาพ และถ่ายวิดีโอ โดยอาศัยการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory research) เพื่อจัดเก็บข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษารูปแบบ ขั้นตอนการทำงาน ข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาเป็นชุดข้อมูลจากการรวบรวมและศึกษาขององค์กรต่าง ๆ ภาครัฐบาล ชุมชน และเอกชน โดยนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน นอกนั้นสามารถนำไปพัฒนาให้เกิดรูปแบบงานหัตถกรรมแนวใหม่ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ในสื่อต่าง ๆ ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ด้วยการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือ จากส่วนราชการ องค์กรที่เกี่ยวข้องที่ถือเป็นผู้ร่วมการวิจัยในท้องถิ่นด้วย ได้แก่

1) กรมการพัฒนาชุมชน เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมศักยภาพของประชาชน ผู้นำชุมชน องค์กร เครือข่ายชุมชน เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ของประชาชน โดยเฉพาะด้านการประกอบอาชีพ

2) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่1 จังหวัดเชียงใหม่ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นองค์กรหลักในการนำภูมิปัญญา นวัตกรรม องค์ความรู้ เพื่อการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมไทยให้มั่นคง และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

3) ศูนย์ประสานงานOTOP (สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) ศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ นับว่าเป็นศูนย์ประสานงานด้านต่าง ๆ ในโครงการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) จังหวัดเชียงใหม่

4) สถานที่ราชการ เอกชนที่เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ตัวอย่างเช่น พิพิธภัณฑ์ชาวเขา หอศิลปวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ฯลฯ

4.3 ชนิดของเครื่องมือในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต (Interview schedule) ได้แก่ เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลักษณะคำถาม กำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าให้เลือกตอบ (Closed ended question) และคำตอบแบบเติมคำ (Open ended question) ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ สังเกต และจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ แบ่งเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ตอน ดังนี้

1) ข้อมูลลักษณะพื้นฐานของผลิตภัณฑ์และประวัติความเป็นมาของผู้ประกอบการ ข้อมูลในด้านสังคม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้านด้านงานเครื่องปั้นดินเผา

2) ข้อมูลรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนการทำงาน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญางานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาในท้องถิ่น

3) ข้อมูลด้านความต้องการ ปัญหาอุปสรรคของกลุ่มตัวอย่างที่จำเป็น จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

4) วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อความสมบูรณ์แบบอื่น ได้แก่ การประชุมวางแผนงานวิจัย ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นเพื่อดำเนินแผนกิจกรรม การจัดเวทีชาวบ้านเพื่อระดมความคิดเห็น และหาข้อสรุปเพิ่มเติมในความสมบูรณ์ของเนื้อหา ด้านประวัติความเป็นมา ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม จัดประชุมกลุ่มย่อย เพื่อติดตามผลการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม และการเผยแพร่องค์ความรู้แก่ประชาชนผู้สนใจ จัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อวิเคราะห์ ประเมินผล และสรุปผลการวิจัย

5. ประโยชน์ที่ได้รับ

จากการทำวิจัยในครั้งนี้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ดังต่อไปนี้

5.1 การวิจัยในครั้งนี้เนื่องจากเป็นงานเพื่อให้เห็นภาพรวมของหัตถกรรมพื้นบ้าน สาขาเครื่องปั้นดินเผาฯ ในชุมชนต่าง ๆ และเห็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีพื้นบ้านว่าเป็นอย่างไร มีการถ่ายทอดภูมิปัญญามานานแค่ไหนซึ่งเป็นการรวบรวมองค์ความรู้เพื่อถ่ายทอดสู่สาธารณะชน

5.2 เป็นการบริการความรู้แก่ประชาชนเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเปิดอบรมให้ประชาชนที่สนใจ จัดนิทรรศการและจัดทำคู่มือวารสารประสานกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ เพื่อให้ความรู้และนำรวบรวมในเอกสารฐานข้อมูล เพื่อถ่ายทอดให้แก่ประชาชนทุกระดับได้

5.3 บริการความรู้แก่ภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาการผลิตเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบเพื่อใช้ในการบริหารจัดการชุมชน โดยสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำไปต่อยอดภูมิปัญญาในด้านพัฒนาการออกแบบ ให้เป็นสินค้าในรูปแบบใหม่สไตล์ล้านนา

5.4 นำไปผลิตเชิงพาณิชย์ สร้างนวัตกรรมใหม่สาขาเครื่องปั้นดินเผา ได้จากการศึกษาอบรม เพื่อพัฒนางานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบให้ทุนค่าใช้จ่าย ทุนเวลา ประหยัด ทรัพยากรธรรมชาติ ถ้าเป็นสินค้าก็สามารถผลิตสินค้าได้จำนวนมากยิ่งขึ้น

5.5 จากการให้ความรู้ด้านการออกแบบ การผลิต การจัดการและการตลาด ผู้ประกอบการสาขาเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตได้เป็นอย่างดี

5.6 การทำวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย ในด้านการเพิ่มศักยภาพการจัดการในธุรกิจชุมชนให้สามารถพัฒนาธุรกิจอย่างมีคุณภาพ สามารถพัฒนาสินค้าสู่โครงการผลิตภัณฑ์ชุมชน และท้องถิ่น สามารถบริหารทรัพยากรต้นทุนทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทำธุรกิจของตนสู่สากล เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและพลวัตโลก

5.7 พัฒนาผู้ประกอบการหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาฯ โดยใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปบริหารจัดการ นำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชุมชนอื่นได้

5.8 ผู้ประกอบการงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง สามารถประยุกต์ใช้ผลการวิจัยกับกลุ่มของตนเองได้ โดยสนองต่อยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 คือ ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคง

ของประเทศ โดยใช้ยุทธศาสตร์เพื่อนำมาพัฒนา บนพื้นฐานความหลากหลาย ทางชีวภาพ และการสร้างความมั่นคงของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

5.9 สามารถนำหลักการบริหารจัดการในด้านการตลาด การจัดการ การเงิน ต้นทุน การผลิต ที่ใช้กับผู้ประกอบการเครื่องปั้นดินเผาไปใช้ในแหล่งชุมชนอื่น ๆ ได้

5.10 สามารถนำวิจัยไปต่อยอดในท้องถิ่น และชุมชนอื่น ๆ ได้

6. ระยะเวลาในการทำวิจัย

การศึกษานี้มีระยะเวลาการทำวิจัยเป็นเวลา 1 ปี โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2553

7. นิยามศัพท์

การประยุกต์ (Applied) หมายถึง การผสมผสานหรือการปรับใช้ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมของกลุ่มงานหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผา และเครื่องเคลือบ ในอำเภอเมือง อำเภอหางดง อำเภอสันกำแพง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เข้าด้วยกันให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of the Sufficiency Economy) หมายถึง ปรัชญาซึ่งถึงการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอ ประมาท ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกคุณธรรมความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ในดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (ฉันทะพจน์ ทองภักดี, 2551: 3)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) หมายถึง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ในเบื้องต้นมีหลักการดังนี้ (อภิชาติ พันธเสน, 2545: 7)

1. ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม นั่นคือ ใช้เทคโนโลยีที่มีราคาไม่แพง แต่ถูกหลักวิชาการ
 2. มีขนาดการผลิตที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
 3. ไม่โลกเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
 4. เน้นความซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอารัดเอาเปรียบแรงงานหรือลูกค้า ตลอดจนมาเอารัดเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
 5. เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และ/หรือ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตได้ด้วย
 6. เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ (Down side risk management) โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้จนเกินขีดความสามารถในการจัดการ
 7. เน้นการตอบสนองตลาดภายในท้องถิ่นภูมิภาค ตลาดภายในต่างประเทศเป็นหลัก
- ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้อุตสาหกรรมสามารถพัฒนาได้อย่างมั่นคงในระยะยาว ซึ่งจะศึกษาได้จากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สามารถผ่านวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจมาได้ เพื่อพัฒนาเป็นตัวชี้วัดและกำหนดเป็นเกณฑ์ที่จะให้การสนับสนุน แทนเน้นปัจจัยด้านการเงินแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นจุดเน้นสำคัญของการสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมโดยรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐมาโดยตลอด และคงจะเป็นแนวทางสำคัญต่อไปในอนาคต
- ถ้าหากไม่มีการศึกษาในประเด็นทั้ง 7 ข้อที่กล่าวมาข้างต้นนี้อย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อจะช่วยให้อุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นส่วนประกอบสำคัญของการพัฒนาประเทศภายใต้ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียงสืบต่อไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Knowledge) หมายถึง ความรู้ของชาวบ้านในท้องถิ่นได้มาจากประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้านรวมทั้งความรู้ที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับ ประยุกต์และเปลี่ยนแปลงจนอาจเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภูมิปัญญาเป็นความรู้ที่ประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านในวิถีดั้งเดิมชีวิตของชาวบ้านไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วน ๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กัน การทำมาหากิน การอยู่ร่วมกันในชุมชน การปฏิบัติศาสนา พิธีกรรมและประเพณีความรู้เป็นคุณธรรม เมื่อผู้คนใช้ความรู้นั้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง คนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติความสัมพันธ์ที่ดีเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสมดุล ที่เคารพกันและกัน ไม่ทำร้ายทำลายกัน ทำให้ทุกฝ่ายทุกส่วนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติชุมชนดั้งเดิมจึงมีกฎเกณฑ์

ของการอยู่ร่วมกัน มีคนเฒ่าคนแก่เป็นผู้นำคอยให้คำแนะนำตักเตือน ตัดสิน และลงโทษ หากมีการละเมิด ชาวบ้านเคารพธรรมชาตียอดด้าว ดิน น้ำ ป่า เขา ข้าว แคน ลม ฝน โลก และจักรวาล ชาวบ้านเคารพผู้หลักผู้ใหญ่ พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ทั้งที่มีชีวิตอยู่และล่วงลับไปแล้ว (ศูนย์กลางความรู้ แห่งชาติ, 2549 : ระบบออนไลน์)

งานหัตถกรรม (Handicraft) หมายถึง งานช่าง งานประดิษฐ์ หรืองานฝีมือ ของชาวบ้าน ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตา ยายหรือสืบทอดมาตั้งแต่โบราณที่เกี่ยวกับงานหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบ โดยผู้ประกอบการในอำเภอเมือง อำเภอหางดง อำเภอสันกำแพง และอำเภอสันทราย ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานที่มีความละเอียดลออในการประดิษฐ์เป็นอย่างมาก

เครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบ (Pottery and Porcelain) หมายถึงงานหัตถกรรมท้องถิ่น ที่เกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเคลือบในอำเภอเมือง อำเภอหางดง อำเภอสันกำแพง และอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

